Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Rady, kterým se stanoví zvláštní pravidla, pokud jde o odvětví ovoce a zeleniny, a kterým se mění některá nařízení

KOM(2007) 17 v konečném znění – 2007/0012 (CNS)

(2007/C 175/14)

Dne 14. února 2007 se Rada, v souladu s články 36 a 37 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 8. května 2007. Zpravodajem byl pan CAMPLI.

Na 436. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 30. a 31. května 2007 (jednání ze dne 30. května 2007), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor jednomyslně následující stanovisko.

1. **Závěry a doporučení**

1.1 EHSV se domnívá, že budou-li cíle reformy uskutečňovány jako celek, mohou tvořit soudržnou politiku rozvoje tohoto důležitého odvětví zemědělského, průmyslového a potravinářského hospodářství Evropské unie.

1.2 EHSV vítá a zdůrazňuje potvrzení předního postavení organizace výrobců ve společné organizaci trhu pro odvětví ovoce a zeleniny.

1.3 EHSV se domnívá, že finanční rámec je základní součástí soudržné politiky zajišťující konkurenceschopnost evropského odvětví ovoce a zeleniny. Proto vyzývá Komisi, aby se bedlivěji zamýšlela nad finančními dopady uskutečněných inovací, přestože jsou pozitivní a lze s nimi souhlasit.

1.4 EHSV zdůrazňuje, že přijetí nových a významných opatření v rámci operačních programů vede k objektivnímu úbytku dostupných zdrojů pro investice a zaměstnanost.

1.5 EHSV podporuje strategii Komise spočívající v tom, že se do roku 2013 učiní z celého prvního pilíře jednotný a vyvážený celek. Za tímto účelem vyzývá Komisi, aby i v odvětví ovoce a zeleniny vytyčila vhodný směr transformace, a tím přiměla všechny subjekty z tohoto odvětví k přijetí nového systému a zároveň poskytla evropským spotřebitelům jistotu kvalitativně i kvantitativně vhodné nabídky.

1.6 EHSV vítá a zdůrazňuje politiku Komise směřující k aktivní ochraně životního prostředí. Za tímto účelem doporučuje přijetí flexibilních opatření, která ocení postupy a zaměření různých subjektů. Pokud jde o podporování spotřeby výrobků z ovoce a zeleniny u určitých skupin spotřebitelů, doporučuje se strategie, která by měla důraznější vliv na horizontální politiky podpory.

1.7 EHSV doporučuje zachovat normy pro uvádění na trh jakožto záruky pro spotřebitele, zejména v souvislosti se zdravotní nezávadností a původem výrobků.

2. **Úvahy a návrhy Komise**

2.1 Komise formuluje následující cíle:

— zlepšit konkurenceschopnost a tržní orientaci odvětví ovoce a zeleniny v EU, jinými slovy přispět k dosažení udržitelné produkce konkurenceschopné na vnitřním trhu i vnějších trzích,

— snížit výkyvy v příjmech producentů ovoce a zeleniny spojené s krizemi,

— zvýšit spotřebu ovoce a zeleniny v EU,

— pokračovat v úsilí odvětví o zachování a ochranu životního prostředí,

— zjednodušit a tam, kde je to možné, snížit administrativní zátěž pro všechny zúčastněné.

2.2 Struktura reformy staví na třech hlavních variantách:

— rozpočtová neutralita,

— přizpůsobení společné organizace trhu reformě SZP z roku 2003 a následujícím nařízením,

— upevnění struktury společné organizace trhu díky posílení organizací producentů.

2.2.1 Komise prohlašuje, že uvedené cíle reformy byly stanoveny s přihlédnutím k potřebě dosáhnout slučitelnosti se Světovou obchodní organizací (WTO), s reformovanou SZP a souladu s platnými finančními výhledy.

2.2.2 Komise připomíná, že produkce ovoce a zeleniny v EU-27 představuje 3,1 % rozpočtu Společenství a 17 % celkové zemědělské produkce EU.

2.2.3 Zdroje, které jsou v návrhu reformy vyčleněné na čerstvé ovoce a zeleninu, činí 4,1 % hodnoty produkce uváděné na trh organizacemi producentů, zatímco vnitrostátní stropy pro zpracované výrobky se v závislosti na historické úrovni výdajů v jednotlivých zemích (v případě nových členských států v závislosti na částkách určených ve smlouvách o přistoupení) přenášejí do režimu jednotné platby na zemědělský podnik.

2.2.4 V oblastech se slabou organizací produkce je umožněno poskytnutí dodatečných vnitrostátních finančních příspěvků.

2.2.5 Spolufinancování operačního programu zůstává na úrovni 50 %, kromě několika výjimečných případů, kdy dosahuje 60 % (přeshraniční činnosti, činnosti konané na meziodvětvovém základě, ekologická produkce, producenti z nových členských států, slučování organizací producentů, nejvzdálenější regiony, regiony, kde organizovaná produkce nedosahuje 20 %).

2.2.6 Komise by mohla 100 % hradit stažení z trhu až do výše 5 % objemu produkce u produktů rozdělovaných mezi dobročinné organizace, nadace, nápravná zařízení, školy, dětské prázdninové tábory, nemocnice a domovy důchodců.

2.2.7 Stanoví se zrušení článku 51 nařízení č. 1782/2003 a následně i začlenění ploch, na nichž je pěstováno ovoce a zelenina, do režimu jednotné platby na zemědělský podnik.

2.2.8 Členské státy stanoví referenční částky a množství hektarů, na něž lze poskytnout podporu podle režimu jednotné platby, na základě příslušného reprezentativního období pro trh s každým druhem ovoce nebo zeleniny a na základě vhodných cílů a nediskriminačních kritérií.

2.2.9 Komise stanoví, že nejméně 20 % celkových výdajů každého operačního programu by mělo být určeno na agro-environmentální opatření.

2.2.10 Návrh nezasahuje do platného právního rámce upravujícího vnější obchod. Navrhuje se nicméně vývozní náhrady zrušit.

2.2.11 Část právní úpravy odvětví ovoce a zeleniny stanovené tímto návrhem je již obsažena v návrhu nařízení o „jediné společné organizaci trhu“ (které v současné době zkoumá Rada).

2.2.12 Komise ve svém návrhu reformy stanoví také následnou revizi norem pro uvádění na trh, zejména co se týče kvality, třídění, hmotnosti, stanovení rozměrů, obalové úpravy, obalových materiálů, skladování, přepravy, obchodní úpravy, uvádění na trh a značení.

— Návrh Komise potvrzuje zásadní úlohu organizací producentů v případě čerstvého ovoce a zeleniny tím, že upravuje seznam výrobků, pro které lze zřídit organizaci producentů,

— přenáší na organizace producentů odpovědnost za opatření pro řešení krizí, přičemž výdaje za tato opatření mohou dosahovat až jedné třetiny operačního programu,

— stanoví podíl přímého prodeje určovaný členskými státy, a to ve výši nejméně 10 %.

2.2.13 Návrh uznává meziodvětvové organizace a stanoví rozšíření působnosti pravidel pro členy organizací producentů na neorganizované producenty v případě, že na organizaci producentů připadá alespoň 60 % nabídky příslušného hospodářského obvodu.

2.2.14 Komise stanoví, že členské státy vypracují národní strategii, která organizacím producentů umožní hodnotit operační programy.

2.2.15 V rámci jednotlivých operačních programů budou navrženy povinné propagační činnosti zaměřené na děti mladší 18 let.

3. **Obecné připomínky**

3.1 EHSV se domnívá, že budou-li cíle reformy uskutečňovány jako celek, mohou tvořit soudržnou politiku rozvoje tohoto důležitého odvětví zemědělského, průmyslového a potravinářského hospodářství Evropské unie. Sama Komise v „důvodech reformy“ zdůrazňuje, že „v Evropské unii (EU) rozšířené na 25 členů existuje 9,7 miliónu zemědělských podniků, z toho 1,4 miliónu produkuje ovoce a zeleninu. Dané odvětví obhospodařuje 3 % obdělávaných ploch a vytváří 17 % hodnoty zemědělské produkce EU. Toto odvětví musí čelit tlaku vysoce koncentrovaných maloobchodních řetězců a zvýšené konkurenci produktů ze třetích zemí. […] Do odvětví ovoce a zeleniny plyne přibližně 3,1 % rozpočtu společné zemědělské politiky“ ([1]). EHSV za sebe zdůrazňuje, že vzhledem k využívané ploše je odvětví ovoce a zeleniny zemědělským výrobním odvětvím s nejvyšší mírou zaměstnanosti. Odvětví ovoce a zeleniny se kromě toho pohybuje v prostředí mezinárodní konkurence (jednání WTO, do roku 2010 evropsko-středomořská zóna volného obchodu), která bude stále více ovlivňovat vývoj produkce ovoce a zeleniny v Evropě.

3.2 Evropský účetní dvůr navíc ve své zvláštní zprávě č. 8/2006 *Rostoucí úspěch? Účelnost podpory Evropské unie na operační programy pro producenty ovoce a zeleniny*, kde i kriticky analyzuje činnost organizací producentů a konstatuje rovněž významný pokrok oproti výchozí situaci, vyzval ke zlepšení monitorování účelnosti podpory a v zájmu posílení postavení organizací producentů požadoval lépe zaměřit politiku.

([1]) Pracovní dokument útvarů Komise SEK(2007) 75 – reforma společných organizací trhu s čerstvým a zpracovaným ovocem a zeleninou – *Shrnutí souhrnné zprávy o posouzení dopadu*.

3.3 EHSV upozorňuje na to, že mezi vytyčenými cíli a finančním rámcem – základní součástí soudržné politiky –, který byl dán k dispozici pro jejich uskutečňování, zeje propast, která je dokladem o nevyvážené situaci ve společné zemědělské politice vzhledem k produkci ve Středomoří.

EHSV konstatuje, že Komise formulovala své návrhy v rámci omezeného rozpočtu, který nebyl navýšen. Zdůrazňuje rovněž, že Komise zrušením stahování z trhu a vývozních náhrad docílí zvýšení zdrojů, které by mohly být k dispozici pro budoucí operační programy, ale které by mohly zůstat nevyužité a nebudou moci být organizacemi producentů účinněji investovány.

3.4 EHSV mimoto konstatuje, že návrh na jedné straně do operačních programů zavádí politicky a hospodářsky velmi významná nová opatření (řešení tržních krizí, environmentální politika, podporování spotřeby) a na straně druhé zvyšuje spolufinancování (až do výše 60 %) některých opatření, která jsou považována za strategická.

Tato inovační politika spolu s nadále platnými stropy u finanční podpory Společenství pro operační programy, které činí maximálně 4,1 % hodnoty produkce uváděné na trh organizacemi producentů, vede de facto k úbytku dostupných zdrojů pro investice.

3.5 EHSV nicméně poukazuje na to, že zavedení úplného oddělování podpor pro zpracované výrobky by s největší pravděpodobností znamenalo pokles hodnoty produkce uváděné na trh a následně i snížení veškerých dostupných finančních prostředků oproti současnému stavu.

3.6 Z těchto výše uvedených důvodů proto EHSV považuje za nezbytné přistoupit alespoň ke třem úpravám v rámci zachování zásady „skutečné“ rozpočtové neutrality:

— neúčtovat řešení tržních krizí do operačního programu organizací producentů,

— nedodržovat strop 4,1 % u činností spolufinancovaných z 60 %, aby i již etablovaná organizace producentů mohla pokračovat v plnění svého úkolu, který spočívá v nastolení nové rovnováhy tam, „kde velké řetězce mají takovou kupní sílu“ ([2]),

— zahrnout společné činnosti dvou či více organizací producentů, mimo jiné činnosti s 60procentním spolufinancováním Společenství, a tak posílit spolupráci mezi organizacemi producentů a koncentraci nabídky.

3.7 EHSV ostatně bere na vědomí návrh Komise svěřit řešení krizí organizacím producentů a vyzývá Komisi, aby stanovila jasná kritéria pro řešení krizí a aby nástroje, jež jsou pro tento účel k dispozici, mohly být použity všemi producenty tak, aby možný zásah v kritických situacích byl účinný a umožnil skutečně získat zpět původní trhy.

3.8 EHSV ví o tom, že Komise několikrát ohlašovala svoji dlouhodobou strategii, podle které mají být všechny organizace společného trhu do roku 2013 zapojeny do režimu jednotné platby na zemědělský podnik. Vzhledem ke specifikům jednotlivých členských států a různých výrobků je podle EHSV možné, i v souladu s doposud schválenými reformami, uvažovat o přiměřeném přechodném období. EHSV si je velmi dobře vědom toho, že uspěchaný přístup by mohl mít zničující dopad na zaměstnanost a zpracovatelský průmysl, který musí čelit velmi komplexní restrukturalizaci, v jejímž rámci se bude zvažovat i uzavírání závodů a pro níž nejsou v návrhu reformy stanovena žádná konkrétní doplňující opatření.

3.9 EHSV bere dále na vědomí, že Komise kvůli potřebě dosáhnout slučitelnosti s WTO považuje za nutné zrušit článek 51 nařízení č. 1782/2003. To způsobí zvýšení hospodářské soutěže uvnitř odvětví mezi tradičními pěstiteli ovoce a zeleniny a potenciálními novými producenty. V zájmu zamezení umělému narušení dynamiky výnosů v tomto odvětví považuje EHSV za nezbytné ponechat členským státům po určité přechodné období možnost dále uplatňovat článek 51 selektivně u některých citlivých výrobků, anebo zavést nová práva pro pěstitele ovoce a zeleniny, kteří za dobu své existence žádné citlivé výrobky nevyráběli.

3.10 EHSV bere na vědomí, že Komise u obchodu se třetími zeměmi navrhuje zrušit vývozní náhrady, a konstatuje, že je to ukázka nejednotné a ne zcela soudržné obecné politiky Evropské unie v různých zemědělských odvětvích. Kromě toho Komisi žádá, aby se vyhnula jakýmkoli ústupkům v oblasti obchodu, které by oslabily zásadu preference Společenství, a doporučuje, aby zaručila řádné dodržování celních kvót a zachovala zvláštní ochrannou doložku, zvláště když je EU celosvětově největším dovozcem ovoce a zeleniny, více než 70 % jejího dovozu pochází ze zemí, se kterými uzavřela preferenční obchodní dohody, a některé výrobky tohoto odvětví jsou považovány za takzvaně citlivé.

3.11 Přestože EHSV souhlasí s cílem neustálého zjednodušování, domnívá se, že zachování norem pro uvádění na trh je zásadním nástrojem jak z důvodu záruk, které poskytují spotřebitelům v souvislosti s bezpečností a původem výrobků, tak kvůli své významné roli v regulování trhu. EHSV proto zdůrazňuje, že je důležité, aby EU dokázala zavést do právních předpisů upravujících mezinárodní obchod zásadu sledovatelnosti, která představuje základní opatření na řízení rizik v oblasti zdraví a ochrany rostlin.

([2]) Úř. věst. C 255, 14.10.2005, s. 44, stanovisko CESE 381/2005 – Sektor velkých maloobchodních řetězců – trendy a dopady na zemědělce a spotřebitele.

3.12 EHSV dále zdůrazňuje, že s ohledem na pracovníky zaměstnané ve výrobním procesu musí Evropská unie na mezinárodní úrovni podporovat zavádění a uznávání environmentálních a sociálních standardů.

3.13 EHSV vítá a zdůrazňuje politiku Komise směřující k aktivní ochraně životního prostředí. V této souvislosti se EHSV domnívá, že podstatně účinnější než definovat stropy a pevné procentní parametry by bylo uplatňovat u operačních programů zaměřených na tyto cíle metodologii spolufinancování, jehož minimální podíl by byl pevně stanoven a postupně by rostl.

3.14 Pokud jde o podporování spotřeby výrobků z ovoce a zeleniny u určitých skupin spotřebitelů, přisuzuje mu EHSV stejný význam jako Komise, a proto ji vybízí, aby v rámci horizontální politiky podpory vypracovala konkrétní podpůrnou strategii. Má však pochybnosti o účinnosti povinných propagačních opatření, neboť mohou nevyhnutelně tvořit pouze omezenou část operačních programů.

4. **Konkrétní připomínky**

4.1 Výbor poukazuje na to, že návrh Komise nevede k řešení problému producentů červeného ovoce určeného ke zpracování. EHSV považuje za zásadní vytvořit pro sektor červeného ovoce určeného ke zpracování systém přímé podpory, stejně jako v případě jiného ovoce a zeleniny ke zpracování (např. sušené ovoce).

4.2 EHSV vítá zařazení kuchyňských bylin mezi výrobky, pro které lze zřídit organizaci producentů, a kromě toho vyzývá Komisi, aby ověřila, že konečný seznam obsažený v návrhu odpovídá požadavkům všech regionů EU.

4.3 Vzhledem k dřívějším obdobným zkušenostem s rozdělováním mezi dobročinné organizace upozorňuje EHSV Komisi na potřebu stanovit pružné a účinné prováděcí předpisy.

4.4 EHSV vyzývá Komisi, aby v rámci opatření na bezplatné rozdělování uvážila i jiná určení než pro potravinářské účely.

4.5 EHSV vyzývá Komisi, aby uvážila mimořádné obtíže producentů z nových členských států se spolufinancováním řešení krizí.

4.6 EHSV se domnívá, že stanovení minimálních limitů pro přímé uvedení na trh ze strany producenta je v rozporu s cíli reformy, a navrhuje zachovat znění předchozího nařízení.

4.7 EHSV se nestaví proti tomu, aby členské státy vypracovaly národní strategii k operačním programům, už vzhledem k využití a zhodnocení existujících veřejných struktur. Je však toho názoru, že tyto národní strategie by pro příslušný členský stát měly být dobrovolné a neměly by vést k opětovnému vydávání seznamů vnitrostátních pozitivních opatření.

4.8 EHSV kromě toho bere na vědomí, že v některých případech se může projevit rozpor mezi politikou Společenství zaměřenou na povzbuzení koncentrace nabídky, a to i sloučením organizací producentů, a opatřením orgánu Společenství nebo vnitrostátního orgánu zaměřeným na ochranu hospodářské soutěže. Požaduje proto, aby provádění právních předpisů týkajících se hospodářské soutěže bralo v úvahu evropský rozměr trhu ovoce a zeleniny.

4.9 Výbor navrhuje Komisi zřídit evropské monitorovací středisko pro ceny a obchodní zvyklosti, které by pomohlo zlepšit transparentnost trhu ve prospěch všech hospodářských subjektů.

4.10 Vzhledem k tomu, že navržená reforma potvrzuje nezávislou společnou organizaci trhu pro odvětví ovoce a zeleniny, vyzývá EHSV Komisi, aby do nařízení o takzvané jediné společné organizaci trhu nezařazovala žádná další konkrétní ustanovení o ovoci a zelenině.

V Bruselu dne 30. května 2007.

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS